

Populace pruckty obecné v rybníčku nad Lomnicí, stav v roce 2011. Foto Petr Krása.

Záhadné nálezy pruckty obecné

Petr Krása, AOPK ČR, Správa CHKO
Slavkovský les a Krajské středisko Karlovy Vary

Pruckta obecná je vodní rostlina, která vyhledává spíše stojaté vody, ale objevit se může i ve vodách mírně tekoucích. Je to rostlina eutrofních vod často s bahnitým dnem, umí se dokonale přizpůsobit vodnímu režimu a kolísání vodní hladiny, a to i průběžně během sezónního růstu. Většinou roste v hluboké vodě nebo mělkém litorálu, kdy její část často vyčnívá nad hladinu, dokáže však růst i terestricky jen na půdách s vysokou hladinou spodní vody. Pruckta svou stavbou připomíná přesličku, lodyha je nevětvená pouze s jednoduchými listy uspořádanými v hustém přeslenu. Rostliny rostoucí nad vodou mají pevné, kolmo od lodyhy odstávající listy, kdežto rostliny rostoucí pod vodou dosahují větších rozměrů a mají delší vzplývavé listy. Kvete drobnými květy v paždí listů v horní části lodyhy. Rozšiřována je pomocí semen unášených vodou, vodním ptactvem nebo vegetativně oddělením oddenků.

Pruckta je rozšířena v celé Evropě a Asii, v Severní Americe, dokonce i v Grónsku a na Antarktidě (Husák & Hejný 1991). V rámci ČR však patří mezi kriticky ohrožené druhy našich rostlin vymezených Červeným seznamem (Procházka 2001), ve stejné kategorii je také chráněná zákonem o ochraně přírody a krajiny (z.č. 114/1992 Sb.). Vyskytuje se zejména v širším Polabí a na jižní Moravě a z mnoha lokalit i celých oblastí vymizela většinou v závislosti na vodohospodářských úpravách povodí a díky intenzivnímu rybníkářství.

Ekologické nároky pruckty situují její rozšíření spíše do nižších poloh a mírně teplejších oblastí, ve vyšších polohách pak chybí. Výškové maximum pro ČR uvádí Květena ČR do nadmořské výšky 550 m na lokalitě Hořejšího Padrťského rybníka v Brdech. Je tedy zřejmé, že v Karlovarském kraji se s touto rostlinou příliš často setkávat nebudeme. Je znám pouze jeden historický

výskyt od Kynšperka nad Ohří, pravděpodobně z některých slepých říčních ramen proti proudu nad Kynšperkem. Poprvé jej odtud udává rakouský entomolog Karl Wilhelm von Dalla Torre a datuje ho k roku 1878. Tento nález později přebírají další autoři (např. Ladislav Čelakovský, Karel Domin a mnozí jiní), ale nikdo již nález nepotvrzuje. Přestože ji minulé století na Karlovarsku nikdo neviděl, podařilo se v posledních letech dílem náhody nalézt 2 nové lokality.

V roce 2006 Jan Matějů při batrachologickém průzkumu rybníčka v údolí potoka Veseřice u Chaty Hájenka jihozápadně pod Klínovcem našel populaci prustky čítající několik desítek rostlin. Prustka zde roste v mělké vodě spolu s přesličkou poříční (*Equisetum fluviatile*). Zajímavostí lokality je její nadmořská výška, která čítá 850 m n. m. a jedná se tak pravděpodobně o nejvyšše položenou lokalitu v ČR. Rybníček jsme v následujících letech opakovaně navštívili a zdá se, že populace prustky zde nestrádá. Druhý nález v Karlovarském kraji se mi podařil nedaleko Lomnice v roce 2008 při nahodilé automobilové zastávce při silnici pod Velkou podkrušnohorskou výsypkou mezi Lomnicí a Vintířovem. Prustka zde roste v hluboké umělé tůni nedaleko od břehu. Zdá se, že populace tu prosperuje a mírně se rozrůstá. V roce 2011 vytvářela hustý souvislý porost o ploše téměř 10 m². I zde není nadmořská výška zrovna malá, odpovídá přibližně 472 m n. m. Prustka bude pravděpodobně také pěstovaná v zahradních kulturách a paludáriích, odkud může unikat nebo být vysazována do volné přírody (Hejný 2000). Za zmínku tak stojí vysazení prustky v roce 2011 ve venkovním modelu řeky Ohře umístěného ve dvoře Statku Bernard v Královském Poříčí.

Protože ani z jedné z přírodních lokality neexistují dřívější údaje o výskytu a lokalita u Kynšperka nad Ohří zanikla pravděpodobně před více jak 100 lety, nabízí se otázka, kde se tu tyto dnešní populace vzaly. Jednou z možností je cílené vysazení. Proč by se ale potom rostliny neobjevily i na jiných lokalitách? Druhou možností je sekundární, ale přirozené rozšíření nejpravděpodobněji s pomocí vodního ptactva. Každopádně je zdejší výskyt prustky obecně velmi zajímavým, ať už vzhledem k regionální historii nebo populační tendenci v rámci ČR.

Literatura:

- Čeřovský J. (ed.). (1999): Červená kniha ohrožených a vzácných druhů rostlin a živočichů ČR a SR. Díl 5. Vyšší rostliny. – Příroda, Bratislava, 187 pp.
- Dostál J. (1958): Klíč k úplné květeně ČR. – ČAV, Praha.
- Hejný S. (2000): Rostliny vod a pobřeží. – Střední rybařská škola, Vodňany, 62 pp.
- Husák Š. & Hejný S. (1991): Prustka obecná, naše vzácná obojživelná rostlina. – Živa, Praha, 5/1991: 202–203.
- Procházková F. (2001): Černý a červený seznam cévnatých rostlin ČR. – AOPK ČR, Praha.
- Slavík B. (1997): Phytocartographical syntheses of the Czech Republic. – Academia, Praha, 156 pp.
- Sloboda D. (1852): Rostlinictví, čili návod k snadnému určení a pojmenování rostlin v Čechách, Moravě a jiných zemích Rakouského mocnářství domácích. – Praha, 242 pp.

Prustka obecná v porostu přesličky bahenní v rybníčku pod Klínovcem. Foto Petr Krása.